

Posudek na diplomovou práci Jany Hrajnohové, Mariánské Lázně a jejich hosté. Místo setkávání kulturních a politických elit střední Evropy, Praha 2012, 239s.

Předložená diplomová práce je zaměřena na lázeňství jako pozoruhodný fenomén 19. a 20. století, konkrétně se pak věnuje Mariánským Lázním, jež v tomto směru nabyly celoevropské proslulosti. V centru pozornosti textu ovšem programově není vývoj těchto lázní jako ozdravné a společenské destinace či léčebné účinky jejich pramenů, ale elita návštěvníků, konkrétně potom hosté, kteří by dnes patřili do kategorie VIP pacientů, tedy příslušníci vyšších vrstev. Z uvedených aspektů vyplývá, že zkoumaná problematika je pro písemnou část závěrečné magisterské atestace oboru pomocné vědy historické a archivní studium nosná a žádoucí. Byla také s ustanoveným vedoucím práce na počátku prohovořena a akceptována. Problémem se však stala skutečnost, že uchazečka poté kontakty přerušila a v rozporu s nezbytnými standardy procesu tvorby kvalifikační práce se diplomního úkolu ujala sama. Její snahu o samostatnost lze sice ocenit, ale na druhé straně se těžko mohla vyhnout začátečnickým pochybením, jež bylo možné včasnými konzultacemi eliminovat.

Práce měla být především chronologicky úže vymezena, např. na období vrcholné, tzv. zlaté éry Mariánských Lázní v letech 1865/1866 – 1918 se stručným historickým exkurzem o dobách předcházejících. V současné podobě je pro ni příznačná poměrně častá „mělká orba“ a např. v kapitolách tři a čtyři někde až přílišné vzájemné věcné prolínání. Na katedře PVH a AS je také standardně požadována rozsáhlejší práce s primárními prameny archivní povahy, kde bylo např. možné, příp. i sondážně pro určité časové výseky, hlouběji – s využitím tabulek a grafů – analyzovat „seznamy lázeňských hostů“, a to na základě teritoria, odkud pocházeli, jejich profese, sociálního statusu apod. s detailním studiem návštěvníků „elitních“. Autorka ovšem v převážné většině práce zůstala na kompilativní bázi literatury. Výsledkem se tak stal spíše „přehled vlastivědného charakteru“, než exaktní odborný text, který by svědčil o hlubších historických znalostech, porozumění zkoumané problematice a o profesionálním zpracování matérie.

Jako vcelku adekvátní hodnotím vlastní úvod s vymezením badatelského pole, představením metod a s nastíněním struktury práce. Archivní prameny zůstaly omezeny pouze na fondy Státního okresního archivu Cheb, proč autorka např. nestudovala v Národním archivu? Regionální literatura nepatří do tištěných pramenů a je nezbytné respektovat i rozdíl mezi prameny tištěnými a tiskem vydanými. Pojednání o literatuře je více komentovanou bibliografií, než analýzou zásadnějších prací, které diplomantku inspirovaly metodicky či

obohatily podstatnou faktografií. V následující kapitole o „lázeňství jako jednom z fenoménů 19. a první poloviny 20. století“ oceňuji snahu o kontextuální uchopení zkoumané tematiky. Bylo by ovšem žádoucí kapitolu lépe promyslet a strukturovat s orientací na zásadní otázky lázeňství i lázní jako oblíbeného místa setkávání elit i příslušníků dalších společenských vrstev. V prezentované podobě působí výklad poněkud nesourodě.

Další pasáž posuzované diplomové práce se pokouší Mariánské Lázně charakterizovat, přiblížit jejich dějiny a vývoj zdejšího lázeňského ruchu. Načrtnout uvedené skutečnosti v chronologickém sledu od nejstarších zmínek o daném místě až po rok 2012 (to vše na 22 stranách) nesporně vyžadovalo odvalu, ale v případě kol. Hrajnohové byla až neúměrná. Některé zajímavé postřehy o klimatu, demografické situaci příslušné lokality, významu správních změn, o majetkových transferech ve městě mezi oběma světovými válkami apod. tak žel zanikají v ostatním textu.

Positivně hodnotím úsilí kol. Hrajnohové seznámit se s teorií elit, byť na základě úže vymezené literatury. Tyto znalosti však zůstaly izolovány a nejsou v dalším textu podstatněji využity. Stěžejní segment „Mariánské Lázně a jejich hosté“ seznamuje s vývojem zkoumaných problémů počínaje zdejší „léčbou“ před založením lázní a důkladněji pak od počátku 19. století až do první Československé republiky (včetně) v časovém rámci určeném zásadními proměnami lokality a okolí. Věcně strukturovaný text přináší řadu obeznaných a zajímavě sdělených skutečností. Platí to např. u rozvoje dopravní infrastruktury, ubytování hostů a jejich stravování, u „běžného“ dne mariánskolázeňského hosta, u postupu léčby či společenského života návštěvníků a jejich volnočasových aktivit. Stranou pozornosti nezůstali ani významní lázeňští hosté, byť jsou většinou pouze vyjmenováni bez hlubšího rozboru. Více je uvedeno zejména o osobnostech „obecně známých“ z kruhů dobové „superelity“. Příběhům Johanna Wolfganga Goetha, Ulriky von Lewetzow či Edwarda VII. se již dostalo i samostatného knižního zpracování. Logicky sice musí být připomenuty, ale očekával bych ambici přijít s příběhy novými a neotřelými, a to nejen z vrcholu tehdejší elity. Závěr je pak spíše shrnutím obsahu než očekávanou abstrakcí zjištěných poznatků. Vlastní text doplňuje obsáhlý seznam pramenů a literatury a košaté textové a obrazové přílohy. Více než překlad Goethova deníku z pobytu v roce 1823 mě zaujala př. podobizna „kloboučnice“ Edwarda VII. Mizzi Pistlové, která svým zjevem spíše připomíná půvabnou Slovanu než démonickou Brunhildu či poťouchlé „zobrazení“ účinků zvláště Křížového pramene.

Při celkovém hodnocení diplomové práce slečny Jany Hrajnohové nemohu zakrýt jisté rozpaky, a to po stránce nenaplnění vlastního konceptu, neujasněnosti metodického přístupu a jen sporadického využití primárních pramenných zdrojů, přesto vzhledem k evidentnímu

lokálnímu patriotismu, zvládnutí literatury a instruktivního zpracování některých věcných celků doporučuji předložený text k obhajobě, již by ovšem autorka měla věnovat zvýšenou péči.

V Praze, dne 26. srpna 2012

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.